

מ ב ר א

'אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה
חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של
ארץ ישראל הוא'. (גדרים כב ע"ב)

ייחודו של הספר

ספר יהושע הוא ראשון לספרי הנביאים וראשון לסדרה הקרויה 'נביאים ראשונים'. ספרי
נביאים אלה מדברים בתולדות ישראל במשך תקופה שנמשכה לדעת חז"ל טו"ב יובלות
(= 850 שנה), משנכנסו ישראל לארץ ועד שגלו ממנה עם חרבן הבית הראשון. כל ספר מאלה
הספרים כולל תולדותיהם של כמה וכמה דורות ורק ספרנו מספר בתולדות דור אחד, זה
הדור המיוחד – דור הבנים של יוצאי מצרים, שזכה להכנס לארץ ישראל, לכבושה, להורשה
ולהתנחל בה. דור זה הצטיין בדבקותו בה': ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע וגו' (כד לא =
שופ' ב ז). בספר מסופר רק על חטאו של איש אחד – הוא עכן – שהודה בחטאו, ועל חשש
חטא של רבים – זה המעשה של בני ראובן ושל בני גד שבסופו נתברר, שכונתם היתה לשם
שמים: כי עד הוא בינתנו כי ה' הוא האלהים (כב לד). ומבחינה זו אין לדורו של יהושע ולספר
יהושע, המספר בתולדות דור זה, דומה לו בספרי המקרא. ומכיון שדור זה עבד את ה' בתמים
ובאמת' (כד יד), זכה שנעשו לו נסים גלויים. ולא עוד אלא שהתקיימו כל ההבטחות והיעודים
שהועיד ה' לעמו בתורתו: לא נפל דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר ה' אל-בית ישראל
הכל בא (כא מג וכן כג יד).

יותר מבכל ספר אחר במקרא מתוארים בספר יהושע גבולות הארץ ונחלות השבטים
בגבולותיהן ועריהן. כי על כן אמרו עליו חז"ל שהוא 'ערכה של ארץ ישראל', ופירש רש"י:
שכתוב בו ערך חלק של כל שבט ושבט. אבל כשם שהפרקים ההיסטוריים נכתבו בספר, לא
רק לשם הוראת ההיסטוריה, אלא בשביל ללמד את העיקר הגדול שיהיה 'לזכרון לבני
ישראל עד-עולם' (ד ז), 'כי אל חי בקרבכם' (ג י), 'למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי
חזקה היא למען יראתם את ה' אלהיכם כל הימים' (ד כד), כך גם הפרקים הגיאוגרפיים לא
רק לשם הוראת 'ידיעת הארץ' נכתבו, כי אם גם לשם אמות ואשור נוסף שאכן כל דבר ה'
בא: ואתן לכם ארץ אשר לא יגעו בה וערים אשר לא בניתם ותשבו בהם כרמים וייתים אשר
לא נטעתם אתם אכלים (כד ג). לגבולות המפורטים בספר יהושע ולרשימות הערים שבו גם
משמעות הלכתית, ויש נחיצות בקביעתם המדויקת, שכן, מצוות הרבה המקדשות את העם
ואת הארץ תלויות בהם: כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא (ה טו).

מפנה הספר וחלקיו השונים

מבחינת התוכן ניתן לראות בס' יהושע חמשה חלקים, ואלה הם:

- א. כניסת ישראל לארץ (א-ד);
- ב. כבוש הארץ (ה-יב);
- ג. חלוקת הארץ לשבטי ישראל (יג-ט);